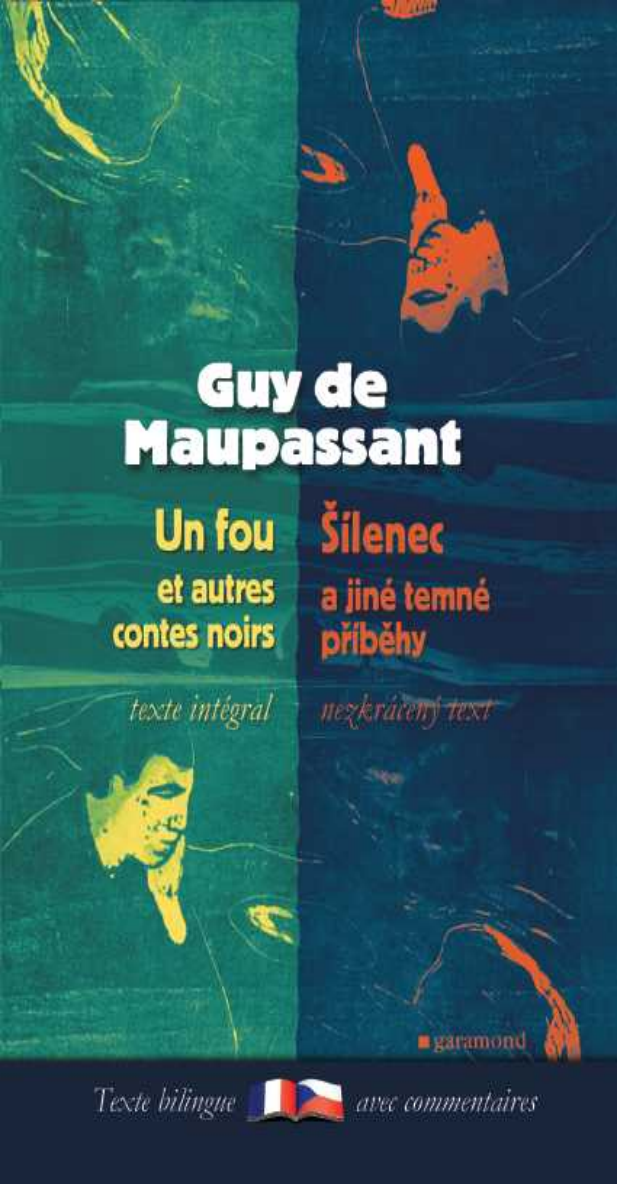

Guy de Maupassant

**Un fou
et autres
contes noirs**

texte intégral

Šílenec

**a jiné temné
příběhy**

nezkrácený text

■ garamond

Texte bilingue

avec commentaires

Guy de Maupassant

Un fou
et autres
contes noirs

Šílenec
a jiné temné
příběhy

Z francouzštiny přeložila Dana Melanová

Translation © Dana Melanová, 2006

ISBN 80-86955-42-7

Guy de Maupassant (1850–1893)

Francouzský prozaik, dramatik a žurnalista. Po rozvodu rodičů žil až do svých třinácti let s matkou na normandském venkově. Po studiích na rouenském lyceu vstoupil na právnickou fakultu, kde jej zastihla prusko-francouzská válka (1870), po níž nastupuje jako úředník na ministerstvo námořnictví a kolonií, později školství. 70. léta prožívá v náruživém sportování; jsou rovněž dobou prvních literárních pokusů, vznikajících pod zřejmým vlivem G. Flauberta. R. 1879 byl soudně stíhán pro erotické verše. Následující desetiletí patří mimořádně plodné žurnalistické a spisovatelské činnosti. Od r. 1882 začal Maupassant žít ve vyšší pařížské společnosti a rovněž hodně cestoval. Koncem 80. let se stupňují příznaky nemoci, r. 1892 se pokusil o sebevraždu. Byl převezen do léčebného ústavu, kde r. 1893 zemřel na progresivní paralýzu.

– Jádrem Maupassantovy tvorby je v jeho prozaickém díle, zejména v povídkách, v nichž akcentuje erotické vztahy, pojímané v duchu naturalismu. Svě místo v jeho tvorbě má i kritika soudobé společnosti (kolonialismus, spekulantství). Z prostředí mondénní společnosti volil náměty pro své psychologicky zaměřené romány (chorobné duševní stavy, halucinace). Chtěl, aby jeho díla působila jako „kurzy lidské existence vyrvané ze skutečnosti“. – Z jeho rozsáhlého prozaického díla jmenujme alespoň povídkové sbírky *U Tellierů*, *La Maison Tellier*, 1881, *Slečna Fifi*, *Mademoiselle Fifi*, 1882, *Povídky sluky*, *Contes de la Bécasse*, 1883 a *Povídky dne a noci*, *Contes du Jour et de la Nuit*, 1885; z románů pak *Miláček*, *Bel-Ami*, 1885, *Silná jako smrt*, *Fort comme la Mort*, 1889 a *Naše srdce*, *Notre Coeur*, 1890.

LA MORTE

Je l'avais aimée éperdument ! Pourquoi aime-t-on ? Est-ce bizarre de ne plus voir dans le monde qu'un être, de n'avoir plus dans l'esprit qu'une pensée, dans le cœur qu'un désir, et dans la bouche qu'un nom: un nom qui inonde¹ incessamment, qui monte, comme l'eau d'une source, des profondeurs de l'âme, qui monte aux lèvres, et qu'on dit, qu'on redit, qu'on murmure sans cesse, partout, ainsi qu'une prière.

Je ne conterai point notre histoire. L'amour n'en a qu'une; toujours la même. Je l'avais rencontrée et aimée. Voilà tout. Et j'avais vécu pendant un an dans sa tendresse², dans ses bras, dans sa caresse³, dans son regard, dans ses robes, dans sa parole, enveloppé, lié, emprisonné dans tout ce qui venait d'elle, d'une façon si complète que je ne savais plus s'il faisait jour ou nuit, si j'étais mort ou vivant, sur la vieille terre ou ailleurs.

Et voilà qu'elle mourut. Comment ? Je ne sais pas, je ne sais plus.

Elle rentra mouillée, un soir de pluie, et le lendemain, elle toussait⁴. Elle toussa pendant une semaine environ et prit le lit.

Que s'est-il passé? Je ne sais plus.

1. inonder, v.t.: 1. Couvrir d'eau un lieu: *Le fleuve a inondé la cité.*

2. Envahir complètement; remplir: *Les magasins sont inondés d'articles inutiles.* (ZAPLAVIT, i fig.)

2. tendresse, n.f.: Sentiment qui se manifeste par des gestes doux: *La tendresse maternelle.* (NÉHA)

MRTVÁ

Miloval jsem ji šíleně. Proč vlastně milujeme? Je to podivný stav, když na světě vidíme jen jednu bytost, v mozku máme jen jednu myšlenku, v srdci jedinou touhu a v ústech jediné jméno: jediné jméno, které se bezustání dere z hlubin duše jako voda z pramene a stoupá na rty. To jméno stále vyslovujeme, opakujeme, šeptáme jako modlitbu.

Nebudu vyprávět náš příběh. Láska má jen jeden, stále stejný příběh. Potkal jsem ji a miloval. To je vše. Celý jeden rok jsem prožil v záři její lásky, jejího laskání, jejího pohledu, šatů i slov. Byl jsem pohlcen, svázán, zajat vším, co přicházelo od ní tak mocně, že jsem už ani nevěděl, jestli je den či noc, jestli jsem mrtev nebo žiju, jestli jsem na staré dobré zemi nebo někde jinde.

Náhle zemřela. Jak? Nevím, už nevím.

Jednoho deštivého večera se vrátila domů promočená a druhý den začala kašlat. Kašlala skoro celý týden a ulehla.

Co se dělo pak? Už nevím.

3. caresse, n.f.: Attouchement sensuel, frôlement agréable: *Il attend toujours ta caresse.* (POHLAZENÍ, LASKÁNÍ)

4. tousser, v.i.: Avoir un accès d'expiration brusque: *Je t'entends tousser sans cesse.* (KAŠLAT)

Des médecins venaient, écrivaient, s'en allaient. On apportait des remèdes; une femme les lui faisait boire. Ses mains étaient chaudes, son front brûlant et humide, son regard brillant et triste. Je lui parlais, elle me répondait. Que nous sommes-nous dit ? Je ne sais plus. J'ai tout oublié, tout, tout ! Elle mourut, je me rappelle très bien son petit soupir, son petit soupir si faible, le dernier. La garde dit: « Ah ! » Je compris, je compris !

Je n'ai plus rien su. Rien. Je vis un prêtre qui prononça ce mot: « Votre maîtresse¹ ». Il me sembla qu'il l'insultait². Puisqu'elle était morte on n'avait plus le droit de savoir cela. Je le chassai. Un autre vint qui fut très bon, très doux. Je pleurai quand il me parla d'elle.

On me consulta sur mille choses pour l'enterrement³. Je ne sais plus. Je me rappelle cependant très bien le cercueil⁴, le bruit des coups de marteau quand on la cloua dedans. Ah ! mon Dieu !

Elle fut enterrée ! Enterrée ! Elle ! dans ce trou ! Quelques personnes étaient venues, des amies. Je me sauvai. Je courus. Je marchai longtemps à travers des rues. Puis je rentrai chez moi. Le lendemain je partis pour un voyage.

Hier, je suis rentré à Paris.

1. maîtresse, n.f.: 1. Personne qui exerce une autorité, qui commande: *Ce chien cherche sa maîtresse*. 2. Personne qui enseigne: *J'ai rencontré ma maîtresse d'école*. 3. Amante: *Il a acheté une bague d'or pour sa maîtresse*. (PANÍ, UČITELKA; MILENKA)
2. insulter, v.t.: Blesser qn dans son honneur par des paroles méprisantes: *Il insulte ses adversaires politiques*. (URÁŽET, HANĚT, NAPADAT)

Přicházeli lékaři, psali a zase odcházeli. Přinášeli léky. Nějaká žena jí je dávala pít. Její ruce byly teplé, čelo rozpálené a vlhké, oči lesklé a smutné. Mluvil jsem na ni a ona mi odpovídala. Co jsme si říkali? Už nevím. Všechno jsem zapomněl, všechno, všechno! Zemřela a já si dobře vzpomínám na její poslední, tak slaboučké vydechnutí. Ošetřovatelka řekla: „Ó!“ Pochopil jsem, pochopil jsem!

Pak už nic. Viděl jsem kněze, který pronesl „vaše milenka“. Připadalo mi, že ji uráží. Teď už byla mrtvá a nikdo neměl právo to vědět. Vyhodil jsem ho. Přišel jiný, ten byl velmi hodný, velmi jemný. Plakal jsem, když o ní hovořil.

Ptali se mě na spoustu věcí ohledně pohřbu. Už ani nevím nač. Jen si dobře vybavuji rakev a rány kladičem, když ji zatloukali. Ó, můj Bože!

Pohřbili ji! Pohřbili! Ji! Do té díry! Přišlo pár lidí, přítelkyně. Ztratil jsem se. Utíkal jsem. Dlouho jsem chodil ulicemi. Pak jsem se vrátil domů. Druhého dne jsem se vydal na cesty.

Včera jsem se vrátil do Paříže.

3. enterrement, n.m.: Action de mettre un mort en terre; cérémonie qui accompagne cet acte: *Assister à l'enterrement de son proche parent.* (POHŘEB)

4. cercueil, n.m.: Coffre dans lequel on met le corps d'un mort: *Un cercueil de bois.* (RAKEV)

Quand je revis ma chambre, notre chambre, notre lit, nos meubles, toute cette maison où était resté tout ce qui reste de la vie d'un être après sa mort, je fus saisi par un retour de chagrin si violent que je faillis¹ ouvrir la fenêtre et me jeter dans la rue. Ne pouvant plus demeurer au milieu de ces choses, de ces murs qui l'avaient enfermée, abritée, et qui devaient garder dans leurs imperceptibles fissures mille atomes d'elle, de sa chair et de son souffle, je pris mon chapeau, afin de me sauver.

Tout à coup, au moment d'atteindre la porte, je passai devant la grande glace² du vestibule qu'elle avait fait poser là pour se voir, des pieds à la tête, chaque jour, en sortant, pour voir si toute sa toilette allait bien, était correcte et jolie, des bottines à la coiffure.

Et je m'arrêtai net³ en face de ce miroir qui l'avait si souvent reflétée. Si souvent, si souvent, qu'il avait dû garder aussi son image.

J'étais là debout, frémissant, les yeux fixés sur le verre, sur le verre plat, profond, vide, mais qui l'avait contenue tout entière, possédée autant que moi, autant que mon regard passionné. Il me sembla que j'aimais cette glace,— je la touchai,— elle était froide ! Oh ! le souvenir ! le souvenir ! miroir doulou-

1. faillir, v.i.: 1. Être sur le point de faire qc: *Il a failli me le dire*.
2. Ne pas réussir: *La mémoire m'a failli*. (MÁLEM co udělat, SELHAT)

2. glace, n.f.: 1. Eau congelée: *Les enfants glissent sur la glace*.
2. Crème congelée: *La glace à la vanille*. 3. Plaque de verre: *Briser la glace de la vitrine*. 4. Miroir: *Elle aime se regarder dans la glace*.
(LED, ZMRZLINA; SKLO, ZRCADLO)

Když jsem znovu uviděl svůj pokoj, náš pokoj, naše lůžko, náš nábytek, celý dům, kde zůstalo všechno, co zůstává ze života bytosti, která zemřela, zachvátil mě znovu žal tak prudký, že jsem málem otevřel okno a vrhl se na ulici. Nebylo možné dál zůstávat uprostřed těch věcí, těch zdí, v nichž byla zavřena, ukryta, a které musely ve svých nepostřehnutelných spárech uchovávat tisíce atomů z ní, z jejího těla a jejího dechu. Uchopil jsem klobouk a chtěl odejít.

Cestou ke dveřím jsem musel projít kolem velkého zrcadla v hale, které si tam nechala postavit, aby se před odchodem z domu viděla od hlavy až k patám a ujistila se, že celý její úbor od botek po klobouk je v pořádku, dokonalý a hezký.

Zastavil jsem se přímo proti tomu zrcadlu, které ji tak často odráželo. Tak často, že si muselo její obraz uchovat.

Stál jsem tam s očima upřenýma na to sklo, na to ploché, hluboké, prázdné sklo, které ji mohlo celou pojmout a vlastnit stejně jako já, stejně jako můj vášnivý pohled. Pocítil jsem, že to zrcadlo miluju — dotkl jsem se ho — bylo chladné! Ó! Vzpomínka! Vzpomínka! Bolestné zrcadlo, žhavé zrcadlo, ži-

3. net, -te, I. adj.: 1. Qui est propre: *Ta chemise n'est plus nette*. 2. Qui est bien distinct: *Une image nette*. (ČISTÝ, JASNÝ), II. adv.: 1. Franchement, carrément: *Parle net!* 2. Brusquement: *Cela s'est cassé net*. (JASNĚ, PŘÍMO; NARÁZ)

reux, miroir brûlant, miroir vivant, miroir horrible, qui fait souffrir toutes les tortures ! Heureux les hommes dont le cœur, comme une glace où glissent et s'effacent les reflets, oublie tout ce qu'il a contenu, tout ce qui a passé devant lui, tout ce qui s'est contemplé, miré, dans son affection, dans son amour ! Comme je souffre !

Je sortis et, malgré moi¹, sans savoir, sans le vouloir, j'allai vers le cimetière. Je trouvai sa tombe toute simple, une croix de marbre avec ces quelques mots: « Elle aima, fut aimée, et mourut ».

Elle était là, là-dessous, pourrie² ! Quelle horreur ! Je sanglotais³, le front sur le sol.

J'y restai longtemps, longtemps. Puis je m'aperçus que le soir venait. Alors un désir bizarre, fou, un désir d'amant désespéré s'empara de moi. Je voulus passer la nuit près d'elle, dernière nuit, à pleurer sur sa tombe. Mais on me verrait, on me chasserait. Comment faire ? Je fus rusé⁴. Je me levai et me mis à errer dans cette ville des disparus. J'allais, j'allais. Comme elle est petite cette ville à côté de l'autre, celle où l'on vit ! Et pourtant comme ils sont plus nombreux que les vivants, ces morts. Il nous faut de hautes maisons, des rues, tant de place, pour les quatre générations qui regardent le jour en même temps, boivent l'eau des sources, le vin des vignes et mangent le pain des plaines.

1. malgré, prép.: 1. Contre la volonté: *Elle est partie malgré ses parents*. 2. Sans considérer; contrairement: *Malgré sa maladie il y participera*. (PROTI vůli, NAVZDORY); **malgré soi** – involontairement (MIMOVOLNĚ, BEZDĚKY)

2. pourrir, v.i.: 1. Se décomposer lentement: *Le bois pourrit dans l'eau*. 2. Dégénérer; se dégrader: *Ils pourrissent dans l'ignorance*. (HNÍT, TLÍT, ZAHNÍVAT, i fig.)

voucí zrcadlo, strašlivé zrcadlo, díky němuž prožívám taková muka! Jak šťastní jsou lidé, jejichž srdce zapomíná na to, co kdy obsáhlo, co kdy pozorovalo, odráželo ve svých citech a ve své lásce je podobné zrcadlu, po němž kloužou záblesky!

Vyšel jsem ven a mimoděk zamířil ke hřbitovu. Našel jsem její úplně jednoduchý hrob, mramorový kříž s několika slovy: „Milovala, byla milována a zemřela.“

Byla tam dole, zetlelá! Jaká hrůza! Vzlykal jsem a čelo tiskl na zem.

Zůstal jsem tam dlouho, dlouho. Pak jsem si všiml, že se stmívá. A tehdy se mě zmocnila podivná, bláznivá touha, touha zoufalého milence. Chtěl jsem strávit noc u ní, celou noc, a plakat na jejím hrobě. Ale všimli by si mě a vyhnali. Jak to udělat? Šel jsem na to lstivě. Zvedl jsem se a začal jsem bloudit tím městem zmizelých. Chodil jsem a chodil. Jak malé je tohle město ve srovnání s tím druhým, s tím, kde se žije! A přitom, oč je těch mrtvých víc než živých. My živí potřebujeme vysoké domy, ulice, tolik místa pro ty čtyři generace, které si současně užívají života, pijí vodu z pramenů, víno z vinic a pojídají chléb z polí.

3. sangloter, v.i.: Être secoué d'une crise de larmes; pleurer: *Elle sanglote en le voyant.* (VZLYKAT)

4. rusé, -e, adj.: Qui agit de façon trompeuse pour parvenir à ses fins: *Tu es rusé comme un renard.* (LSTIVÝ, ÚSKOČNÝ, MAZANÝ)

Et pour toutes les générations des morts, pour toute l'échelle de l'humanité descendue jusqu'à nous, presque rien, un champ, presque rien ! La terre les reprend, l'oubli les efface. Adieu !

Au bout du cimetière habité, j'aperçus tout à coup le cimetière abandonné, celui où les vieux défunts¹ achèvent de se mêler au sol, où les croix elles-mêmes pourrissent, où l'on mettra demain les derniers venus. Il est plein de roses libres, de cyprès vigoureux et noirs, un jardin triste et superbe, nourri de chair humaine.

J'étais seul, bien seul. Je me blottis dans un arbre vert. Je m'y cachai tout entier, entre ces branches grasses et sombres.

Et j'attendis, cramponné² au tronc comme un naufragé sur une épave³.

Quand la nuit fut noire, très noire, je quittai mon refuge et me mis à marcher doucement, à pas lents, à pas sourds, sur cette terre pleine de morts.

J'errai longtemps, longtemps, longtemps. Je ne la retrouvais pas. Les bras étendus, les yeux ouverts, heurtant des tombes avec mes mains, avec mes pieds, avec mes genoux, avec ma poitrine, avec ma tête elle-même, j'allais sans la trouver. Je touchais, je palpais⁴ comme un aveugle qui cherche sa route, je palpais des pierres, des croix, des grilles de fer, des

1. défunt, -e, adj., n.: Qui a cessé de vivre, qui est mort: *Une cérémonie en l'honneur des défunts.* (ZESNULY)

2. se cramponner, v.pr.: 1. S'accrocher; tenir fermement: *Se cramponner à la balustrade.* 2. S'attacher à qc; se fixer: *Se cramponner à la vie.* (PŘICHYTIT SE, DRŽET SE křečovitě; LPĚT)

A všem generacím mrtvých, celému lidstvu na onom světě až po naše časy stačí tak maličko! Jedno pole, skoro nic! Země je pojme, rozplynou se v zapomnění. Sbohem!

Na konci obydleného hřbitova jsem najednou spatřil hřbitov opuštěný, kde se dávní zesnulí již smísili se zemí, kde i samotné kříže jsou již zteřelé a kam zítřka budou pohřbívat nové mrtvé. Ta smutná, překrásná zahrada živená lidskými těly je plná planých růží a mohutných cypřišů.

Byl jsem sám, úplně sám. Schoulil jsem se do zeleného stromu. Skryl jsem se celý mezi mohutné tmavé větve.

Čekal jsem přitisknutý ke kmeni jako ztroskotanec na plovoucí trosce.

Když už byla černá, nejčernější noc, opustil jsem své útočiště a dal se pomalu a tiše tou zemí plnou mrtvých na pochod.

Bloudil jsem dlouho. Nemohl jsem ji najít. Chodil jsem s napřaženýma rukama, otevřenýma očima, narážel do hrobů rukama, nohama, koleny, hrudí, dokonce i hlavou a nenacházel ji. Jako slepec hledající svou cestu jsem ohmatával kameny, kříže, kovové

3. épave, n.f.: 1. Ce qui reste d'un navire qui a disparu sous les flots; ruine: *Une épave maritime*. 2. Personne qui est tombée dans la misère: *Une épave humaine*. (VRAK, TROSKA, i lidská)

4. palper, v.t.: 1. Vérifier en touchant avec les doigts: *Il lui a palpé la jambe blessée*. 2. /fam./ Recevoir de l'argent: *Tu as déjà assez palpé*. (OHMATAT; SHRÁBNOUT peníze)

couronnes de verre, des couronnes de fleurs fanées¹ ! Je lisais les noms avec mes doigts, en les promenant sur les lettres. Quelle nuit ! quelle nuit ! Je ne la retrouvais pas !

Pas de lune ! Quelle nuit ! j'avais peur, une peur affreuse dans ces étroits sentiers², entre deux lignes de tombes ! Des tombes ! des tombes ! des tombes ! Toujours des tombes ! À droite, à gauche, devant moi, autour de moi, partout, des tombes ! Je m'assis sur une d'elles, car je ne pouvais plus marcher tant mes genoux fléchissaient³. J'entendais battre mon cœur ! Et j'entendais autre chose aussi ! Quoi ? un bruit confus innommable ! Était-ce dans ma tête affolée, dans la nuit impénétrable, ou sous la terre mystérieuse, sous la terre ensemencée de cadavres humains, ce bruit ? Je regardais autour de moi !

Combien de temps suis-je resté là ? Je ne sais pas. J'étais paralysé par la terreur, j'étais ivre d'épouvante, prêt à hurler, prêt à mourir.

Et soudain il me sembla que la dalle de marbre sur laquelle j'étais assis remuait. Certes, elle remuait, comme si on l'eût soulevée. D'un bond je me jetai sur le tombeau voisin, et je vis, oui, je vis la pierre que je venais de quitter se dresser toute droite; et le mort apparut, un squelette nu qui, de son dos⁴ courbé la rejetait. Je voyais, je voyais très bien, quoique la nuit fût profonde. Sur la croix je pus lire:

1. fané, -e, adj.: 1. Qui a perdu sa fraîcheur; qui est desséché: *Des roses fanées*. 2. Qui a perdu son éclat; qui est décoloré: *Un visage fané*. (ZVADLÝ, VYBLEDLÝ)

2. sentier, n.m.: Voie de terre; chemin étroit: *Ils suivent le sentier de chasse*. (STEZKA, PĚŠINA, CESTIČKA)

mříže, skleněné věnce, věnce zvadlých květin. Četl jsem jména prsty, ohmatávaje písmena. Jaká noc! Jaká noc! Nemohl jsem ji najít!

Měsíc nesvítil! Jaká noc! Měl jsem strach, strašlivý strach, na těch uzoučkých cestičkách mezi dvěma řadami hrobů! Hroby! Hroby! Hroby! Stále jen hroby! Napravo, nalevo, přede mnou, kolem mne, všude jen hroby! Sedl jsem si, protože už jsem nemohl dál, kolena mi podklesávala. Slyšel jsem tlouci své srdce! A také jsem slyšel něco jiného? Co to bylo? Jakýsi nejasný, nepojmenovatelný hluk? Ozýval se ten hluk v mé poblázněné hlavě, v neproniknutelné noci, nebo pod tou tajemnou zemí, pod zemí posetou lidskými mrtvolami? Rozhlížel jsem se kolem sebe.

Jak dlouho jsem tam zůstal? Nevím. Strach mě úplně rozklížil, byl jsem omámený hrůzou, připraven řvát, cítil jsem se na pokraji smrti.

A náhle se mi zdálo, že mramorová deska, na níž jsem seděl, se pohnula. Určitě se pohnula, jako by ji někdo zvedal. Jedním skokem jsem se vrhl k sousednímu hrobu a vtom jsem uviděl, ano, uviděl jsem, že kámen, který jsem právě opustil, se kolmo zvedá. Objevil se mrtvý, pouhá kostra, která kámen svými ohnutými zády odhodila. Viděl jsem to, viděl jsem to dobře, i když byla hluboká noc. Na kříži jsem mohl číst:

3. fléchir, I. v.t.: Rendre courbe ce qui était droit; plier: *Fléchir le corps en avant.* (OHNOUT); II. v.t.: 1. Plier sous la charge: *Le pont fléchit.* 2. Cesser de résister: *Fléchir devant son chef.* (PROHNOUT SE, PODKLESNOUT; USTOUPIT)

4. dos, n.m.: 1. Face postérieure du tronc: *Il se promenait les mains derrière le dos.* 2. Face opposée; revers: *Regarde le dos de ta carte d'invitation!* (ZÁDA, HRBET; ZADNÍ STRANA)

« Ici repose Jacques Olivant, décédé à l'âge de cinquante et un ans. Il aimait les siens, fut honnête et bon, et mourut dans la paix du Seigneur. »

Maintenant le mort aussi lisait les choses écrites sur son tombeau. Puis il ramassa une pierre dans le chemin, une petite pierre aiguë, et se mit à les gratter avec soin, ces choses. Il les effaça tout à fait, lentement, regardant de ses yeux vides la place où tout à l'heure elles étaient gravées; et, du bout de l'os qui avait été son index¹, il écrivit en lettres lumineuses comme ces lignes qu'on trace aux murs avec le bout d'une allumette:

« Ici repose Jacques Olivant, décédé à l'âge de cinquante et un ans. Il hâta par ses duretés la mort de son père dont il désirait hériter, il tortura sa femme, tourmenta² ses enfants, trompa ses voisins, vola quand il le put et mourut misérable. »

Quand il eût achevé d'écrire, le mort immobile contempla son oeuvre. Et je m'aperçus, on me retournant, que toutes les tombes étaient ouvertes, que tous les cadavres en étaient sortis, que tous avaient effacé les mensonges inscrits par les parents sur la pierre funéraire, pour y rétablir la vérité.

Et je voyais que tous avaient été les bourreaux³ de leurs proches, haineux, déshonnêtes, hypocrites, menteurs, fourbes, calomniateurs⁴, envieux, qu'ils

1. index, n.m.: 1. Deuxième doigt de la main, entre le pouce et le médius: *Taper avec l'index*. 2. Liste alphabétique. 3. Liste des livres interdits: *Ils ont mis ses romans à l'index*. (UKAZOVÁK; ABE-CED. SEZNAM, REJSTRÍK; ČERNÁ LISTINA)

2. tourmenter, v.t.: Causer la douleur physique ou morale: *La faim me tourmente. Elle est tourmentée par sa jalousie*. (MUČIT, TÝRAT, TRÁPIT)

„Zde odpočívá Jakub Olivant, zesnulý v jedenapadesáti letech. Miloval své bližní, byl to šťastný a dobrý člověk, zemřel smířen s Pánem.“

Teď i ten mrtvý četl slova napsaná na svém hrobě. Potom sebral na cestě kámen, malý ostrý kamínek, a začal pečlivě ta slova vyškrabávat. Vyhladil je úplně, dívaje se svýma prázdnýma očima na místo, kde ještě před chvilkou byla vyryta. A koncem kosti, která kdysi bývala jeho ukazovákem, napsal svítivými písmeny podobnými těm, která se píší na zeď koncem zápalky:

„Zde odpočívá Jakub Olivant, zesnulý v jedenapadesáti letech. Svými krutostmi uspíšil smrt svého otce, po němž chtěl dědit, mučil svou ženu, trápil své děti, podváděl sousedy, kradl, kdykoli k tomu měl příležitost, a zemřel jako bídák.“

Když dopsal, pozoroval mrtvý nehnutě své dílo. Otočil jsem se a všiml jsem si, že všechny hroby jsou otevřené, že všichni mrtví z nich vyšli, aby smazali lži napsané jejich příbuznými na náhrobním kameni a nahradili je pravdou.

Viděl jsem, že všichni byli krutí ke svým blízkým, nenávistní, bezectní, pokrytci, lháři, podvodníci, pomlouvači, závistníci, že kradli, klamali, páchali

3. bourreau, n.m.: 1. Personne qui exécute la sentence de mort. 2. Personne qui brutalise qn, qui torture: *Ils se sont retrouvés face à leurs bourreaux.* (KAT, TRÝZNITEL)

4. calomniateur, n.m.: Qui blesse la réputation de qn par des accusations mensongères: *Il n'écoute jamais ces calomniateurs.* (POMLOUVAČ, HANOBITEL)

avaient volé, trompé, accompli tous les actes honteux, tous les actes abominables, ces bons pères, ces épouses fidèles, ces fils dévoués, ces jeunes filles chastes¹, ces commerçants probes, ces hommes et ces femmes dits irréprochables.

Ils écrivaient tous en même temps, sur le seuil de leur demeure éternelle, la cruelle, terrible et sainte vérité que tout le monde ignore ou feint² d'ignorer sur la terre.

Je pensai qu'elle aussi avait dû la tracer sur sa tombe. Et sans peur maintenant, courant au milieu des cercueils entr'ouverts, au milieu des cadavres, au milieu des squelettes³, j'allai vers elle, sûr que je la trouverais aussitôt.

Je la reconnus de loin, sans voir le visage enveloppé du suaire⁴.

Et sur la croix de marbre où tout à l'heure j'avais lu:

« Elle aima, fut aimée, et mourut. »

J'aperçus.

« Étant sortie un jour pour tromper son amant, elle eut froid sous la pluie, et mourut. »

Il paraît qu'on, me ramassa, inanimé, au jour levant, auprès d'une tombe.

1. chaste, adj.: 1. Qui respecte les règles de la morale: *Une chaste épouse*. 2. Qui exclut les rapports sexuels; platonique: *D'abord ce n'était qu'un amour chaste*. (POČESTNÝ, CUDNÝ)

2. feindre, v.t.: Faire paraître comme réel ce qui ne l'est pas; simuler: *Il feint d'être malade*. (PŘEDSTÍRAT)

všechny odpornosti, ti dobří otcové, věrné manželky, ti oddaní synové, ty cudné dívky, čestní obchodníci, ti muži a ženy, jimž se říká bezúhonní.

Všichni současně psali na prahu svých věčných obydlí krutou, strašlivou a svatou pravdu, o níž svět neví, nebo předstírá, že o ní na tomto světě neví.

Napadlo mě, že ona ji také musí vyrýt na svůj hrob. A teď už beze strachu jsem utíkal mezi těmi pootevřenými rakvemi, mezi mrtvolami, mezi kostrami, běžel jsem k ní a byl si jist, že ji brzy najdu.

Poznal jsem ji zdálky, i když jsem neviděl obličej zahalený rubášem.

A na mramorovém kříži, kde jsem před chvílíčkou četl:

„Milovala, byla milována a zemřela,“
jsem teď viděl:

„Jednoho dne vyšla z domu, aby podvedla svého milence, nastydla v dešti a zemřela.“

Za svítání mě patrně sebrali ležícího v bezvědomí u jednoho hrobu.

3. squelette, n.m.: 1. Ensemble des os d'un homme ou d'un animal: *Étudier les squelettes des animaux disparus*. 2. Structure soutenant un édifice. (KOSTRA, SKELET)

4. suaire, n.m.: Pièce de toile dans laquelle on enterre un mort. (POHŘEB. ROUCHO, RUBÁŠ)

On faisait cercle autour de M. Bermutier, juge d'instruction¹, qui donnait son avis sur l'affaire mystérieuse de Saint-Cloud. Depuis un mois, cet inexplicable crime affolait² Paris. Personne n'y comprenait rien.

M. Bermutier, debout, le dos à la cheminée, parlait, assemblait les preuves, discutait les diverses opinions, mais ne concluait pas.

Plusieurs femmes s'étaient levées pour s'approcher et demeuraient debout, l'œil fixé sur la bouche rasée du magistrat³ d'où sortaient les paroles graves. Elles frissonnaient, vibraient, crispées par leur peur curieuse, par l'avide et insatiable besoin d'épouvante qui hante leur âme, les torture comme une faim.

Une d'elles, plus pâle que les autres, prononça pendant un silence:

— C'est affreux. Cela touche au « surnaturel ». On ne saura jamais rien.

Le magistrat se tourna vers elle:

— Oui, madame, il est probable qu'on ne saura jamais rien. Quant au mot surnaturel que vous venez d'employer, il n'a rien à faire ici. Nous sommes en présence d'un crime fort habilement conçu, fort ha-

1. instruction, n.f.: 1. Ensemble des connaissances acquises: *Avoir une solide instruction*. 2. Action de donner des connaissances nouvelles; éducation: *L'instruction est gratuite et obligatoire*. 3. Directive: *Les instructions de la préfecture*. 4. Ensemble des recherches permettant le jugement: *L'instruction de votre affaire continue*. (VZDĚLÁNÍ, VÝUKA; POKYN; VYŠETŘOVÁNÍ); **juge d'instruction** – juge chargé de l'enquête préparatoire (vyšetřující soudce)

Kolem vyšetřujícího soudce Bermutiera, který právě vykládal své mínění o tajemném případě ze Saint-Cloud, se utvořil kroužek. Už měsíc vzrušoval tehle nevysvětlitelný zločin Paříž. Nikdo se v něm nedokázal vyznat.

Pan Bermutier opřený ve stoje zády o krb hovořil, kupil důkazy, probíral různé názory, ale neudělal žádný závěr.

Několik žen se zvedlo a přistoupilo blíž k němu; zůstaly stát s očima upřenýma na ústa soudního hodnostáře, z nichž vycházela závažná slova. Ženy se chvěly, podléhaly vzrušení, křečovitě svírány zvláštním strachem, chtivou a neukojitelnou potřebou hrůzy, která pronásleduje jejich duši a mučí je jako hlad.

Jedna z nich, ještě bledší než ostatní, pronesla během chvilky odmlky do ticha:

„To je příšerné. Dotýká se to nadpřirozena. Nikdy se nic nedovíme.“

Vysoký soudní úředník se k ní obrátil:

„Ano, milostivá paní, je pravděpodobné, že se nikdy nic nevypátrá. Ale co se týče toho slova ‚nadpřirozeno‘, kterého jste použila, není tu na místě. Máme co dělat se zločinem velmi obratně promyšleným,

2. affoler, v.t.: Rendre inquiet, faire perdre son sang-froid: *Ce scandale a affolé tout le monde.* (VZRUŠIT, POBLÁZNIT)

3. magistrat, n.m.: 1. Tout officier civil: *Une session des magistrats municipaux.* 2. Fonctionnaire judiciaire. (veřejný ÚŘEDNÍK, soudní HODNOSTÁŘ)

bilement exécuté, si bien enveloppé de mystère que nous ne pouvons le dégager des circonstances¹ impénétrables qui l'entourent.

Mais j'ai eu, moi, autrefois, à suivre une affaire où vraiment semblait se mêler quelque chose de fantastique. Il a fallu l'abandonner d'ailleurs, faute de moyens de l'éclaircir².

Plusieurs femmes prononcèrent en même temps, si vite que leurs voix n'en firent qu'une:

— Oh ! dites-nous cela.

M. Bermutier sourit gravement, comme doit sourire un juge d'instruction. Il reprit:

— N'allez pas croire, au moins, que j'aie pu, même un instant, supposer en cette aventure quelque chose de surhumain. Je ne crois qu'aux causes normales. Mais si, au lieu d'employer le mot « surnaturel » pour exprimer ce que nous ne comprenons pas, nous nous servions simplement du mot « inexplicable », cela vaudrait³ beaucoup mieux. En tout cas, dans l'affaire que je vais vous dire, ce sont surtout les circonstances environnantes, les circonstances préparatoires qui m'ont ému. Enfin, voici les faits:

J'étais alors juge d'instruction à Ajaccio, une petite ville blanche, couchée au bord d'un admirable golfe⁴ qu'entourent partout de hautes montagnes.

1. circonstance, n.f.: Ce qui accompagne une situation; moment particulier: *Il faut se plier aux circonstances*. (OKOLNOST)

2. éclaircir, v.t.: 1. Rendre plus clair, plus transparent: *Cette couleur éclaircit la chambre*. 2. Rendre plus compréhensible: *Son explication a éclairci la situation*. (ROZJASNIT; OBJASNIT)

velmi obratně provedeným a tak zahaleným tajemstvím, že ho nedokážeme vymanit z neproniknutelných okolností, které ho obklopují.

Ale já jsem měl kdysi co do činění s případem, kam, jak se zdá, skutečně proniklo cosi fantastického. Stejně jsme ten případ museli nechat, chyběly nám prostředky k jeho objasnění.“

Několik žen proneslo současně tak rychle, že jejich hlasy splynuly v jeden:

„Ó, vyprávějte nám o tom!“

Pan Bermutier se vážně usmál, jak se sluší na vyšetřujícího soudce, a pravil:

„Ani v nejmenším se však nesmíte domnívat, že bych mohl být jen na okamžik předpokládat, že je v tomto dobrodružném příběhu něco nadpřirozeného. Věřím jen normální věc. Abychom vyjádřili něco, co neznáme, bude daleko výstižnější užít místo slova ‚nadpřirozený‘ slovo ‚nevysvětlitelný‘. Každopádně mě v té záležitosti, o níž vám budu vyprávět, vzrušovaly hlavně okolnosti, za kterých se odehrála a které jí předcházely. Ostatně, tady jsou fakta:

Byl jsem tehdy vyšetřujícím soudcem v Ajacciu, malém, bílém městečku ležícím na okraji překrásného zálivu, obklopeném ze všech stran vysokými horami.

3. valoir, v.i.: Avoir telle valeur, tel prix: *Votre aide ne vaut pas grand-chose. Cette auto vaut plus cher.* (MÍT CENU, STÁT); **il vaut mieux** – il est plus avantageux (je lepší)

4. golfe, n.m.: Partie de mer avancée dans les terres: *Golfe de Gascogne.* (MOŘSKÝ ZÁLIV)